INSTITUUT VOOR PHYTOPATHOLOGIE

LABORATORIUM VOOR BLOEMBOLLEN-ONDERZOEK TE LISSE

DIRECTEUR
Prof. Dr. E. VAN SLOGTEREN

No. 52 Juli 1935

HOE KAN EN MOET ONZE TULPEN-EXPORT WORDEN VERGROOT?

Voordracht gehouden te Haarlem
op 8 Juli 1935 voor de Vereeniging
„De Tulp"
door

PROF. DR. E. VAN SLOGTEREN
Directeur van het Laboratorium voor
Bloembollen-Onderzoek te Lisse

DRUK: H. VEENMAN & ZONEN - WAGENINGEN

HOE KAN EN MOET ONZE TULPEN-EXPORT WORDEN VERGROOT?

Voordracht gehouden te Haarlem, op 8 Juli 1935, voor de Vereeniging „De Tulp",

door PROF. DR. E. VAN SLOGTEREN,
Directeur van het Laboratorium voor Bloembollen-Onderzoek te Lisse

Mijnheer de Voorzitter,

Mijne Heeren,

Het onderwerp door den titel van mijn voordracht aangeduid. is zeker ingewikkeld genoeg om daarover zeer lang te kunnen spreken. Ik ben echter nimmer van plan geweest om bij deze gelegenheid een lange voordracht te houden.

We hebben allen voldoende belangstelling voor onze cultuur, om ons tezamen langen tijd te kunnen verdiepen in de details van het onderzoek betreffende het een of ander cultuurprobleem. De urgentie van de oplossing van het probleem kunnen we daarbij zelfs gemakkelijk laten rusten of vergeten.

U hebt echter allen gelegenheid te over gehad om uit onze publicaties, bij vroegere voordrachten en ook in onze inzending op de tentoonstelling Flora, van vele details van ons werk kennis te nemen.

De zaak waarom het hier gaat, is echter voor onze tulpencultuur een zoo groot levensbelang, dat het er bovenal op aankomt, de **absolute noodzakelijkheid** van het *vinden van een oplossing* niet uit het oog te verliezen bij onze besprekingen over de wijze, waarop deze misschien zal zijn te vinden.

Hierom meen ik, dat ik vooral niet te veel in details zal mogen gaan, liefst zoo kort mogelijk moet zijn en me moet beperken tot het uitstippelen van de hoofdlijnen, langs welke naar mijn oordeel onze bloembollencultuur, en nu in het bijzonder onze tulpencultuur, zich *moet*, *kan* en *zal* ontwikkelen.

Ik moet nl. beginnen met een correctie aan te brengen in den titel, waaronder ik mijn voordracht heb aangekondigd.

In plaats van hoe *kan* en hoe *moet*, stel ik nu de *drie* vragen:

Waarom **moet**, *hoe* **kan** en *hoe* **zal** de uitbreiding van onzen tulpenexport plaats hebben?

I. *Waarom* **moet**? Indien ik de eerste vraag in dezen vorm stel, dan kan ik met de beantwoording kort zijn.

We zijn het er over eens, dat de prijzen, die we nu voor onze producten kunnen maken, zoo laag zijn, dat ze in vele gevallen niet en in veel meer gevallen nauwelijks de productie-kosten kunnen dekken.

Ondanks deze lage prijzen en *ondanks* het feit, dat het beplante

oppervlak belangrijk is ingekrompen, hebben we nog groote hoeveelheden tulpen moeten vernietigen.

Het evenwicht tusschen vraag en aanbod is dus op het oogenblik wel zeer hopeloos verstoord.

Voordat we beslissen, *hoe* we uit den economischen nood moeten komen, moeten we vooral bedenken, dat verdere beperking der productie den productie-prijs per eenheid steeds meer moet verhoogen en dat hierdoor, vooral in tijden van malaise, als we nu beleven, automatisch een grens wordt gesteld aan de mogelijkheid om *uitsluitend* door beperking van het aanbod het bedrijf weer rendabel te maken.

Men zie in deze laatste uiting van mij vooral geen stelling nemen mijnerzijds in den strijd betreffende de saneerings-plannen voor het loopende of het komende seizoen.

Een productie, welke de redelijk te verwachten vraag belangrijk overtreft, *moet* steeds oneconomisch zijn; U zult het echter met me eens zijn, dat het woord „*Planwirtschaft*", indien dit *uitsluitend* wordt beschouwd als een plan tot beperking der productie, misschien in enkele gevallen de verliezen kan beperken of voorkomen, maar nimmer om een „gevleugeld woord" te gebruiken, het richtsnoer kan zijn voor een „actieve welvaarts-politiek" die *hernieuwde voorspoed* brengt.

„Planwirtschaft" moet niet uitsluitend bestaan in tijden van crisis, evengoed in tijden van hoogconjunctuur; het beteekent immers niets anders dan een goed overwogen bedrijfsplan en meestal zijn het juist de fouten door de bedrijfsleiding in de goede jaren gemaakt, welke zich in de tijden van malaise het sterkste wreken.

Een juiste opvatting van het begrip „Planwirtschaft" moet naast het voorkomen van een *on*economische *over*productie, in de eerste plaats ruimte laten voor een economische productie, waarbij de producent boven den productieprijs een winstmarge behoudt, welke een redelijk bestaan waarborgt, om ten slotte de basis te leggen voor een gezonde uitbreiding der productie.

Het vraagt het werken volgens een bepaald werkplan, dat tot een hersteld evenwicht tusschen vraag en aanbod leidt.

De beperking van het aanbod wordt begrensd door den eisch, dat het bedrijf economisch moet blijven werken en het sociale gevaar der toenemende werkloosheid.

Heeft men deze grenzen bereikt, dan kan slechts heil worden verwacht, door *stimulatie der vraag*, waardoor *uitbreiding van den export* wordt verkregen.

Hiernaar moet, nog meer dan in de goede tijden, in deze tijden van malaise worden gestreefd:

1e door den export naar de bestaande afzetgebieden te vergrooten; dit zal, aangezien de prijzen reeds automatisch tot het aanvaardbare minimum zullen zijn gedaald, slechts kunnen worden bereikt door *verhooging der gebruikswaarde.*

2e door het zoeken van nieuwe afzetgebieden.

Vraag I:
Waarom moet *uitbreiding* van den export van onze tulpen plaats hebben, beantwoord ik op grond van de vorige overwegingen dus in 't kort met het antwoord:
Omdat dit de **eenige** weg tot verbetering der huidigen nood is!

Vraag II:
Hoe moet de uitbreiding der export worden verkregen?
Ik heb U gezegd kort te zullen zijn en dit brengt mee, dat ik deze tweede vraag bij verre na niet volledig zal beantwoorden. Behalve, dat me den tijd hiervoor zou ontbreken, moet ik ook uitdrukkelijk verklaren, dat ik deze vraag niet volledig *kan* beantwoorden, en we tezamen hier een weg moeten zoeken.
Wat kan hangt vooral van U af. *Dat* er veel *kan* verbeterd worden, weet *ik* zeker, en weten *velen* Uwer ook! Het komt er echter vooral op aan, dat we bij onze verdere beschouwingen, en *nòg* meer bij onze verderen *arbeid* steeds het bevestigend antwoord op de *eerste* vraag voor oogen houden, nl. het **moet.**

Het is wellicht onnoodig, maar toch meen ik hier een kort tusschenvoegseltje te moeten plaatsen:
Even moeilijk als het *is* een bedrijf inderdaad „goed" te leiden, (in een goeden tijd *schijnt* dit niet zoo moeilijk!), even gemakkelijk is het om in tijden, dat het tegenloopt, op de zwakke punten in het systeem te wijzen, die zich juist dàn zooveel duidelijker openbaren.

Het is velen Uwer echter voldoende bekend, dat ik op de bezwaren, welke ik straks ga noemen, ook reeds in de goede tijden herhaaldelijk heb gewezen. Ik zeg dit, om vooral te doen uitkomen, dat we deze moeilijkheden zelfs in de tijden van groote welvaart hebben gekend en dat maakt het dubbel noodzakelijk om nu, zooveel als eenigszins mogelijk is, deze bezwaren weg te nemen.
Om goed te doen uitkomen, dat de ondervonden teleurstellingen niet aan de levering van inferieure kwaliteiten zijn te wijten, heb ik uitdrukkelijk niet gesproken van een „kwaliteitsverbetering", welke we noodig hebben, maar van een „verhooging van de gebruikswaarde".
En deze „verhoogde gebruikswaarde" kan zoowel leiden tot een vergrooting der afzet in de reeds bestaande afzetgebieden, als tot de verovering van nieuwe terreinen.
Naast enkele verbeteringen in het productie-systeem, zal het **distributie-systeem** hiervoor in vele opzichten moeten worden gewijzigd, waardoor indirect een prijsverlaging voor onze **bolbloemen** wordt verkregen, die den afzet belangrijk kan verruimen, zonder van den producent der bollen meer offers te vragen.
Meer dan tot nu toe is geschied, zal behalve met het eigen

klimaat, ook rekening moeten worden gehouden met dat van onze afnemers en met dat in de landen, welke onze bollen op hun reis naar het land van bestemming moeten passeeren.

Ik weet, dat veel van hetgeen hiervoor door onze kweekers en exporteurs zal moeten worden veranderd in het systeem van behandeling en verzending, *ook* bij onze afnemers in het begin veel tegenstand zal ondervinden.

We zullen het echter op den duur moeten hebben van die afnemers, die volkomen bevredigd zijn en in het oog moeten houden, dat elke bol, welke door de een of andere oorzaak niet aan redelijke verwachtingen voldoet, niet alleen den kostprijs der bol-*bloemen* verhoogt, maar bovendien afbreuk doet aan de populariteit van het artikel.

Ten onrechte bestaat nog hier en daar de meening, dat de verbeterde voorlichting omtrent de beste behandeling, welke voor de bollen noodzakelijk is, den voorsprong van de meest deskundige vakgenooten verkleint.

Ik geloof, dat eerder het tegendeel het geval is. De ziektenbestrijding, noch de verschillende preparatie-methoden maken de cultuur eenvoudiger! Ons product blijft bovendien zoo sterk afhankelijk van allerlei klimaatsinvloeden en de cultuur is zoo moeilijk, dat te allen tijde de meest intelligente en meest energieke beoefenaren onzer cultuur hun voorsprong ruimschoots zullen behouden.

Daarnaast is het echter een *algemeen* vakbelang, dat het product in zijn geheel in *al* onze afzetgebieden aan *alle* verbruikers een bevredigend bloeiresultaat geeft. Het moet overal „goed" zijn, de gradaties: *goed* en *beter* en *best*, zullen steeds in sterke mate blijven afhangen van de vakkennis van den producent, zoowel van de bollen als van de bloemen.

Bovendien wordt onvoldoende rekening gehouden met het volgende:

Een groot deel van den handel is gericht op verkoop aan broeiers, die onze bollen a.h.w. als een half-product ontvangen en hun bestaan vinden in het afbroeien dezer bollen, hetzij voor de snijbloemenmarkt, hetzij voor den verkoop direct aan de bloemenwinkels.

Deze broeiers hebben in den loop der tijden groote ervaring opgedaan en weten in normale jaren goede bloemen te verkrijgen. In abnormale jaren is ook voor hen vaak de schade groot, doordat de bollen aan ongunstige klimaatsinvloeden zijn blootgesteld geweest. Deze jaren maken onze bloembollen minder populair en het ligt op onzen weg, door het uitzoeken van den besten tijd van verzending de kans op beschadiging of vermindering der bloei-capaciteit zoo klein mogelijk te maken.

Een groot percentage onzer bloembollen komt echter in handen van particulieren, hetzij direct door tusschenkomst van die exporteurs, welke zich op dezen handel hebben gespecialiseerd, hetzij door verkoop in de zgn. „Zaadhuizen".

Uit den aard der zaak zijn deze niet, of veel en veel minder deskundig, en mislukkingen zullen hier in veel grooter aantal aanleiding geven tot teleurstellingen. Deze leiden wel niet zoo spoedig tot klachten direct aan de exporteurs, maar moeten nog veel meer een *toename* van het verbruik in den weg staan.

Naar mijn overtuiging bestaat nu juist voor het gebruik van onze bollen door particulieren over de geheele wereld een mogelijkheid tot een veel en veel grooteren afzet.

Vaak hoort men de meening verkondigen, dat het niet noodig is, de bollen zooveel eerder in bloei te kunnen trekken, zooals b.v. door koeling kan worden bereikt. Men vergeet dan echter, dat de tulpen, behalve dat ze *vroeger* kunnen bloeien, ook op *denzelfden tijd* met *minder* onkosten een *betere* bloem kunnen geven, wat de concurrentie met andere bloemen ten goede moet komen. Vooral echter het feit, dat ze nu bij lagere temperatuur in bloei kunnen worden getrokken, maakt, dat ze eveneens veel gemakkelijker bij de particulieren in de huiskamer in bloei komen en dat *moet* op de populariteit en het verbruik een zeer gunstigen invloed hebben.

Naast de best mogelijke behandeling hier door kweeker en exporteur, moet men dan ook vooral aan de „zaadhuizen" den raad geven om hun bollen zoodanig te bergen, dat ze zoo weinig mogelijk in hun bloeikwaliteiten achteruitgaan.

Ook deze zullen dan ondervinden, dat de resultaten bij hun klanten verbeteren en hierdoor zal men ook den aanvankelijken tegenstand, welke daar te verwachten is, kunnen overwinnen.

Zij, die nu meenen, dat het buitenland geen „gekoelde" tulpen noodig heeft, mogen bedenken, dat ook de geprepareerde hyacinthen niet terstond overal even welkom waren en wat is toch het verbruik van hyacinthen hierdoor niet belangrijk toegenomen!

Zoowel hier als in het buitenland, zal men echter nog moeten leeren met deze bollen de best mogelijke resultaten te verkrijgen, maar dat neemt niets weg van m'n overtuiging, dat ze het gebruik van tulpen zeer belangrijk zullen vergrooten.

Het zal echter noodig zijn, dat men zich voor *al* onze bolgewassen, *waar* en *aan wie* ook geleverd, steeds afvraagt, voor *welk doel* ze bestemd zijn en *waar* en *wanneer* ze in bloei worden verlangd.

Dit schijnt nogal simplistisch, maar hoeveel wordt hiertegen nog niet gezondigd!

Vaak is tegenover mij de onmogelijkheid betoogd om hiermee rekening te houden, maar dit is niet alleen niet onmogelijk, maar zelfs noodzakelijk voor de populariteit van het artikel en daarmee voor de toekomst van onze tulpencultuur!

En *dàt* het zoo zal geschieden, daarvan ben ik ten volle overtuigd. Ten slotte zal de concurrentie U allen daartoe dwingen, tot heil van onzen export.

Niemand zal er immers aan denken om geprepareerde hyacin-

then voor gebruik met Paschen te leveren aan zijn afnemers! En waarom kan het niet evenzoo gaan voor de tulpen?

Het komt er echter in de allereerste plaats op aan, dat elke zoogenaamde preparatie, koeling, *inderdaad* „optimaal" is, d.w.z. optimaal, gezien in samenhang met hetgeen de bollen zoowel vóór als ná deze periode van speciale behandeling *moeten* ondergaan, dus nog eens, met de cultuur in al haar bijzonderheden vooraf, en met het doel waarvoor ze bestemd zijn daarna.

De zoogenaamde optimale behandeling voor *vroege* bloei, maakt ze immers geheel ongeschikt voor *late* bloei, terwijl bovendien de extra vroege koeling ze nu geheel onnoodig zeer vatbaar maakt voor beschadiging gedurende de verzending.

Meer nog dan de *totale* mislukkingen, die gemakkelijk als zoodanig worden herkend, en door verkooper en klant op de een of andere wijze worden verrekend, zijn het echter de kwaliteitsverslechtering der bloei-resultaten, welke voor de afname van het product zooveel schade geven, doordat ze niet tot herhaling en nog veel minder tot uitbreiding van het gebruik opwekken.

Indien we nagaan, hoeveel korting het vorige jaar aan onze exporteurs in rekening is gebracht door den slechten bloei van de vroege tulpen bijna overal in het buitenland, dan zal men moeten inzien, dat hierin verbetering **moet** komen. Al zullen we nimmer bereiken, dat de klachten geheel zullen uitblijven, in elk geval zullen deze zeer veel kunnen worden verminderd, indien men bij de behandeling der tulpen meer rekening houdt met het doel, waarvoor ze bestemd zijn.

Indien we vergelijken het verschil in kwaliteit van de bloemen,

Fig. 1

Fig. 2

welke in bloei waren te zien in het „Warenhuis" op de tentoonstelling „Flora" te Heemstede, en die, welke gedurende één der tijdelijke tentoonstellingen vóór het Hoofdgebouw waren geplaatst (zie fig. 1), dan zijn dat wel twee uitersten, die echter toch veelzeggend zijn voor hetgeen door de behandeling kan worden bereikt. Deze behandeling wordt tot een „mishandeling", indien men niet voldoende rekening houdt met het doel waarvoor, en het tijdstip waarop de bloemen van de bollen worden verwacht.

Door extra vroege koeling kan men ten slotte de kwaliteit zoodanig beïnvloeden, dat ze zelfs voor vroegbloei ongeschikt worden, hetzij doordat ze „omvallen" voordat ze het bloeistadium hebben bereikt (zie fig. 2), of zoodanig in kwaliteit van bloem en stengel achteruitgaan, dat ze toch als onbruikbaar moeten worden beschouwd (fig. 1).

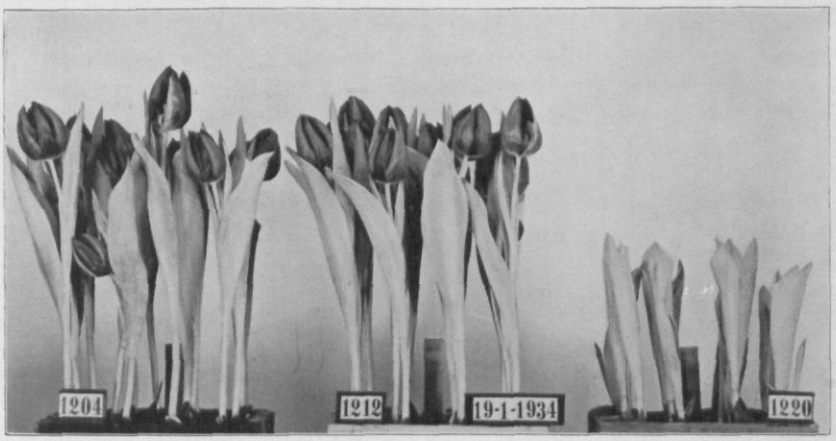

Fig. 3

Fig. 4

Ook tulpen echter, voor bloei in Januari zoodanig behandeld, dat ze in dien tijd zeer goede en volkomen bevredigende resultaten opleveren, zijn vaak volkomen ongeschikt voor bloei in Maart, terwijl het omgekeerde even duidelijk is.

Fig. 3 en 4 geven beide foto's van E. V. T. Prins van Oostenrijk, afkomstig van dezelfde partij.

Die uit de kisten 1204 en 1214 hadden eenzelfde voorbehandeling ondergaan, om ze meer geschikt te maken voor vroegen bloei,

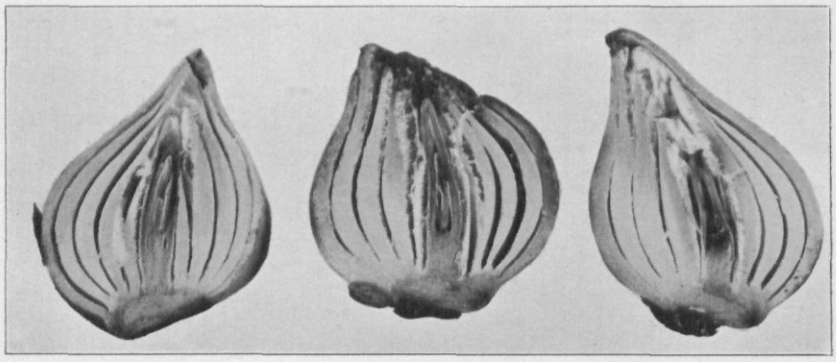

Fig. 5

Fig. 6

terwijl die uit de kistjes 1220 en 1226 waren behandeld voor een veel lateren bloei. Het doel was, zooals uit de foto's blijkt, volkomen bereikt. Op 19 Jan. '34 was 1204 goed en 1220 onbruikbaar, maar op 21 Maart was niet alleen de partij 1226 (behandeld gelijk aan 1220) beter, maar 1214 (behandeld als 1204) was *nu* volkomen waardeloos.

Dat zelfs voor nabijgelegen landen de klimaatsinvloeden een zeer ongunstige uitwerking kunnen hebben, is ons maar al te goed in het afgeloopen seizoen, b.v. in Engeland en zelfs in een gedeelte van Zweden, gebleken.

Voor de verder afgelegen en warmere landen is dit echter nog in veel sterkere mate het geval, en b.v. in Amerika zal het verbruik van tulpen nog zeer belangrijk kunnen worden vergroot door bij de behandeling en verscheping hiermee rekening te houden.

Onze proefnemingen van de laatste jaren hebben m.i. de beteekenis hiervan voldoende aangetoond.

Eenige afbeeldingen kunnen dit nog eens duidelijk demonstreeren. Fig. 5 en 6 toonen een paar tulpen op doorsnede, ons uit Amerika toegezonden, waarin inwendig de „neus" sterk was beschadigd door „heating in transit" (fig. 5), en dat men met het

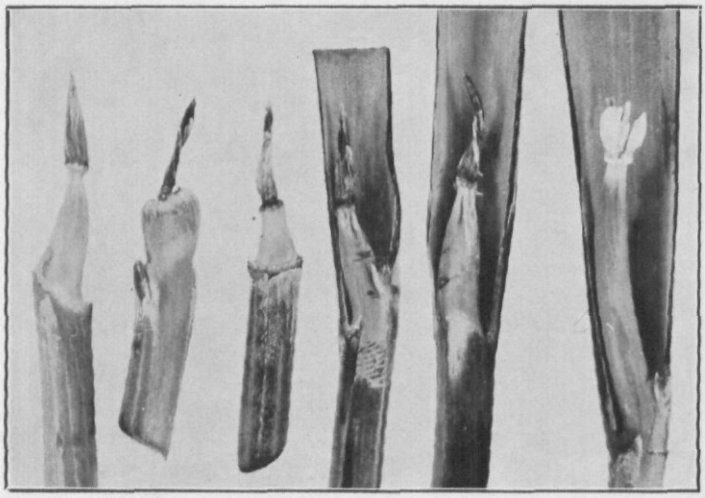

Fig. 7

bloeiresultaat van deze partij niet tevreden was, is duidelijk uit fig. 6, die een foto geeft van de door ons hiermee verkregen bloeiresultaten.

Fig. 7 vertoont een aantal beschadigde tulpen, waarvan de bloemaanleg door ,,heating'' was vernietigd en fig. 8 een tweetal kistjes met dergelijke bollen. Het ligt voor de hand, dat dergelijke resultaten de populariteit van ons artikel niet verhoogen en het grootste bezwaar is nog wel, dat zooals uit fig. 9 kan blijken, vaak de bollen er uitwendig volkomen gaaf en goed uitzien, terwijl ze inderdaad waardeloos zijn. De afnemer plant ze daardoor

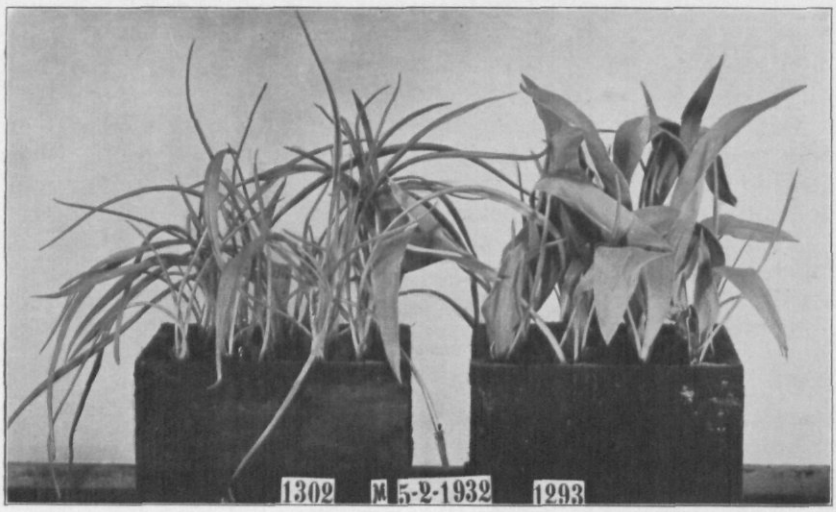

Fig. 8

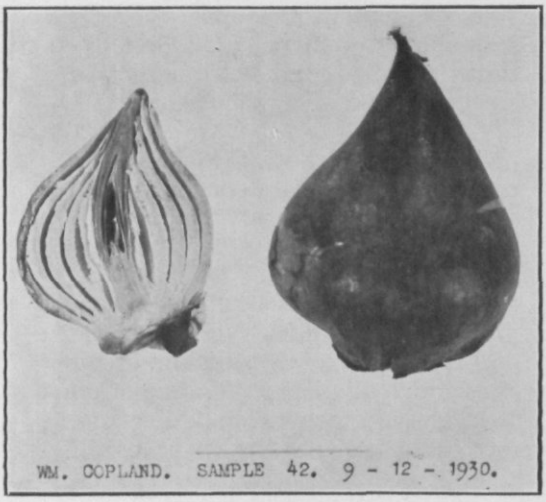

Fig. 9

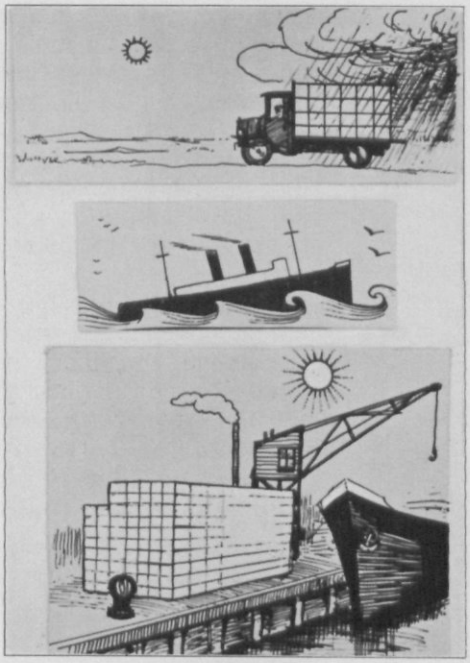

Fig. 10

op en verkrijgt een resultaat als in fig. 6 en fig. 8 afgebeeld, waarbij niet alleen de betaling voor de bollen en de vracht, maar ook nog de onkosten van het oppotten en broeien voor niets zijn uitgegeven.

Reeds betrekkelijk lage temperaturen kunnen vooral in de maand September den bloemaanleg vernietigen, of althans de bloeicapaciteiten belangrijk schaden.

Indien men fig. 10 beziet, waarin enkele beelden worden gegeven van de avonturen welke onze bloembollen op reis naar hun land van bestemming kunnen beleven, en deze vergelijkt met

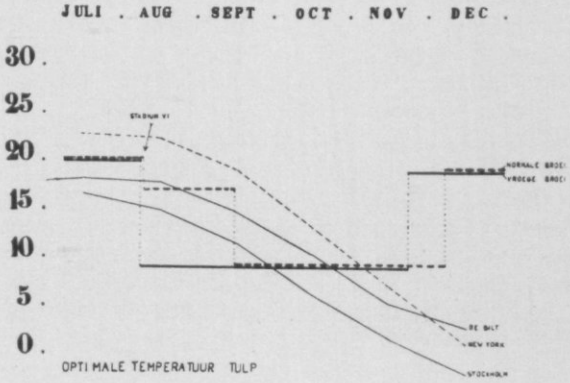

Fig. 11

fig. 11 waarop staat aangegeven, welke temperaturen voor de vroegen of lateren bloei van onze tulpen ongeveer als meest gewenscht kunnen worden beschouwd, dan behoeft het ons niet te verbazen, dat de bloeiresultaten niet altijd zijn, zooals onze afnemers hadden verwacht.

Het natregenen vóórdat ze aan boord gaan, onvoldoende ventilatie en te hooge temperaturen in het schip en een verblijf op een warme, zonnige kade of dok, waar ze eenigen tijd blijven staan (zie fig. 10), moet en kan in de eerste plaats worden vermeden.

Hiermee alleen hebben we echter nog lang niet het mogelijke gedaan om den toestand te verbeteren. De mate van beschadiging hangt, zooals ons uit een zeer groot aantal proefnemingen is gebleken, ook vooral af van het tijdstip waarop de ongunstige factoren inwerken, terwijl bovendien de voorbehandeling een grooten invloed heeft op de gevoeligheid voor „heating in transit".

Fig. 12 en 13 geven een duidelijk beeld hiervan. We hebben gedurende 14 weken, ingaande 1 Aug., telkens op verschillende

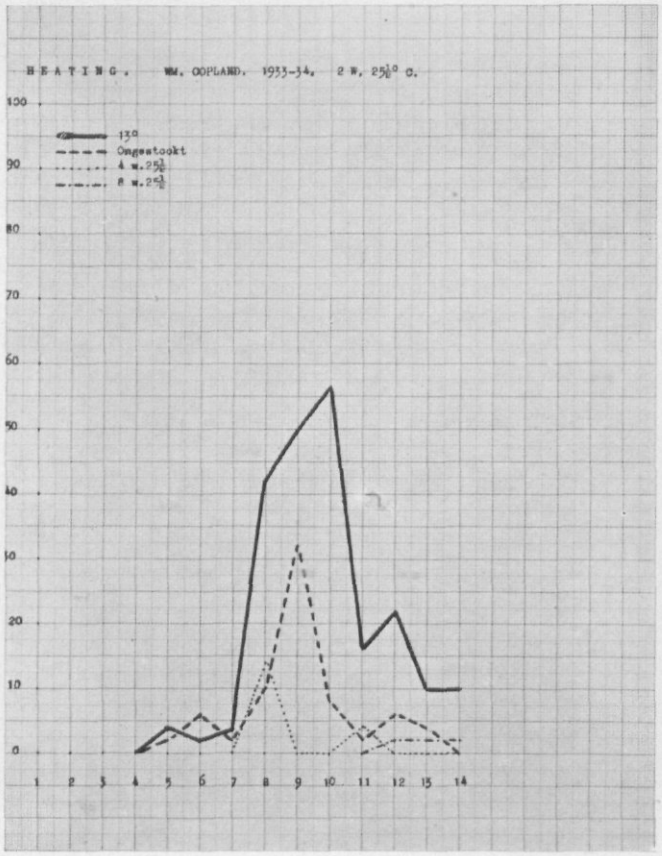

Fig. 12

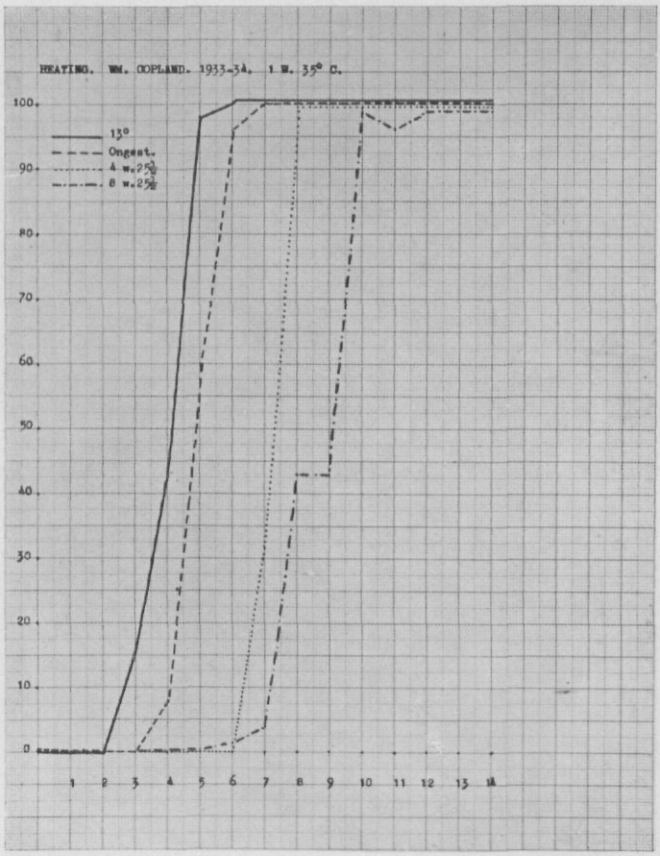

Fig. 13

gelijkwaardige groepen tulpen Wm. Copland, afkomstig van één partij, een bepaalde ,,heating-dosis'' doen inwerken. Fig. 12 geeft den invloed van een berging bij 25½° C (78° F) gedurende twee weken en fig. 13 den invloed van één week 35° C (95° F). De aard van de lijn geeft de voorbehandeling van de partij aan en de lijnen bedoelen aan te geven het percentage bloemen, dat van elke groep sporen van beschadiging door ,,heating'' vertoonde.

Er blijkt een duidelijke periodiciteit in de gevoeligheid aanwezig te zijn en na een top te hebben bereikt, neemt deze af.

Bij de hoogere dosis (fig. 13) komt deze niet tot uiting, maar in beide figuren is te zien, dat we in staat bleken te zijn, door een voorbehandeling gedurende 4 en 8 weken bij 25½° C (78° F) de periode van hoogste gevoeligheid 4 à 5 weken te verschuiven en wel, dat is het belangrijkste, naar een later tijdstip, wanneer de temperatuur in het land van bestemming of in de landen, welke de tulpen moeten passeeren, minder hoog is geworden.

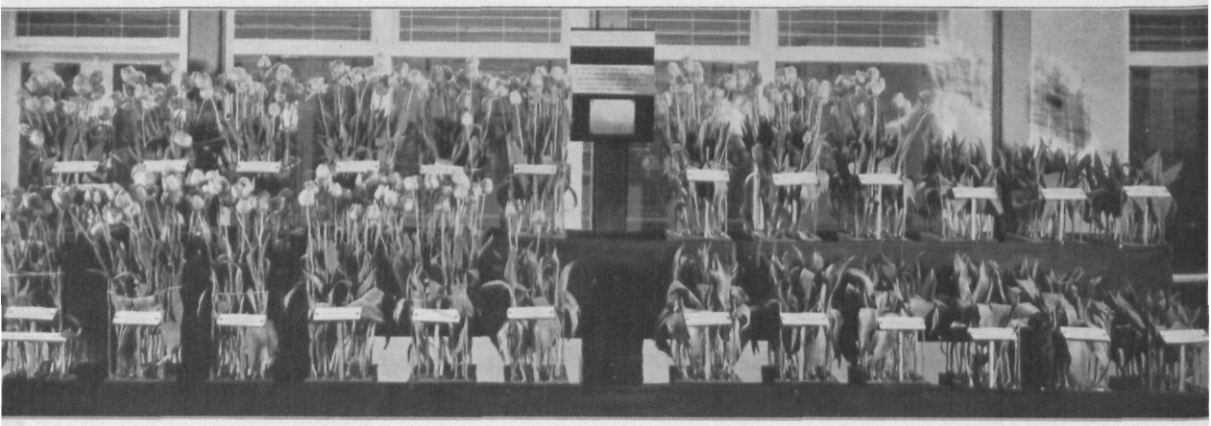

Fig. 14

Fig. 14 geeft een beeld van de demonstratie van bovenstaande resultaten in onze inzending op de Flora te Heemstede.

Hier staan twee series tulpen boven elkaar, waarvan de onderste een zgn. normale behandeling als leverbaar heeft gehad. De bovenste serie is gedurende 8 weken blijven liggen bij een temperatuur van 25½° C (78° F) en nu zijn, zooals ook in fig. 12 en 13 aangegeven, telkens met een week tusschenruimte vanaf 1 Aug. de beide boven elkaar staande kistjes blootgesteld geweest aan een temperatuur van 30° C (86° F) gedurende twee weken.

Het percentage beschadigde bloemen was:

voorbehandelde serie:	0	0	0	0	0	0	0	0	20	100	100	100.
normale serie:	0	0	0	0	16	88	100	100	100	100	100	100.

Bij de normaal behandelde serie begon de schade dus reeds in het tijdperk, aanvangende 29 Aug. '34, terwijl deze bij de speciaal voorbehandelde serie eerst op 26 Sept. aanvangt.

Het groote belang hiervan voor onzen export ligt voor de hand. Tevens heeft men ook hier weer kunnen zien, dat nu de kwaliteit der bloemen voor lateren bloei beter was in de speciaal voorbehandelde serie, daar ze minder lang en steviger waren.

Tenslotte geeft fig. 15 nog een beeld van het schema, waarop deze onderzoekingen naar verbetering der export-resultaten zijn gebaseerd. In verschillende afzetgebieden zijn voor de maanden Juli-November de gemiddelde temperaturen aangegeven, terwijl onder en boven de temperaturen staan vermeld, welke voor vroegen en lateren bloei van onze bolgewassen in de betreffende maanden ongeveer als meest gewenscht moeten worden beschouwd. (Daar het niet mogelijk was het cliché zoodanig te vergrooten, dat de cijfers met het bloote oog duidelijk te lezen waren, zal men voor de cijfers op de kaart een leesglas of loupe moeten gebruiken).

OPTIMALE TEMPERATUUR VOOR VROEGE BLOEI

	JULI		AUGUSTUS		SEPTEMBER		OCTOBER		NOVEMBER	
	1	15	1	15	1	15	1	15	1	15
HYACINTEN	28/25	25 5	20/17	17	17	15	13	13	13	13
TULPEN	25/20	20/9	20/9	9	9	9	9	9	9	9
NARCISSEN	17	17/9	8/9	8/9	8/9	8/9	8/9	8/9	8/9	8/9

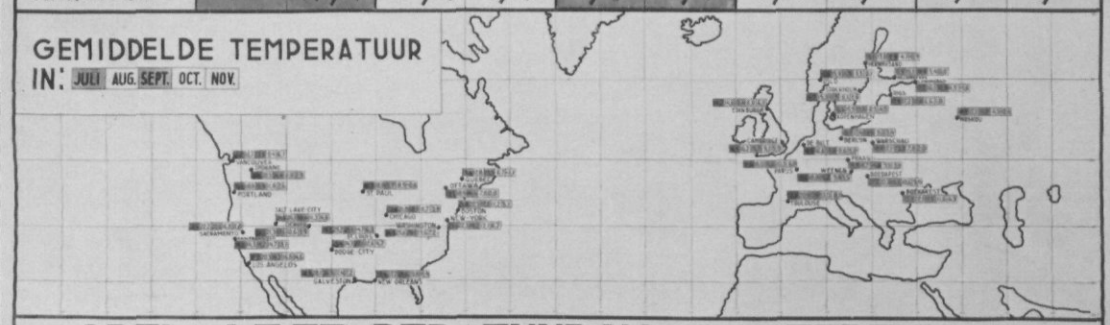

OPTIMALE TEMPERATUUR VOOR LATERE BLOEI

	JULI		AUGUSTUS		SEPTEMBER		OCTOBER		NOVEMBER	
	1	15	1	15	1	15	1	15	1	15
HYACINTEN	25,5	25,5	25,5	25,5/17	17	15	13	13	13	13
TULPEN	25,5	25,5	25,5/20	17	17	15	9	9	9	9
NARCISSEN	17	17	17	17	15	15	9	9	9	9

Fig. 15

Langs de bovenvermelde lijnen doorwerkende, zullen wij gaarne met U samenwerken om de gebruikswaarde van onze tulpen te vergrooten, maar de uitvoering berust ten slotte bij U, en zonder Uwe medewerking zullen ook wij niets kunnen bereiken.

Reeds bij den aanvang van mijn betoog heb ik gezegd kort te zullen zijn, om vooral de hoofdlijnen in het oog te houden en zoo past er op vraag 2:

Hoe *kan* de tulpen-export worden vergroot? ten slotte slechts één antwoord: *Door te zorgen voor bevredigde afnemers!*

Ons werk brengt ons in nauw contact met zooveel teleurstellingen, dat wij er zeker van zijn, dat hierin verbetering *moet* worden gebracht.

We moeten er voor zorgdragen, dat de goede eigenschappen, welke onze bloembollen bezitten, bij de verbruikers volledig tot hun recht komen en het hiervoor gezegde samenvattende, wil ik vaststellen, dat we dit kunnen bevorderen door:

a. bij *elke* leverantie rekening te houden met het *doel*, waarvoor de bollen moeten worden gebruikt.

Slechts de wensch van den verbruiker mag hier onze maatstaf zijn; kunnen we aan zijn eischen niet voldoen, dan levere men niet, om niet later een eenmaal gewekten tegenzin tegen ons product te moeten overwinnen.

b. door het *tijdstip van verzending* eveneens te bepalen *in verband met het doel*, waarvoor de bollen bestemd zijn en in het bijzonder ook met *de plaats* en het *tijdstip*, waarop ze in bloei moeten worden verkregen. Zoo zal men de gevaren van het klimaat hier, op reis of bij den afnemer dikwijls kunnen ontgaan. Door de voorbehandeling der tulpen zal men in vele gevallen het weerstandsvermogen der tulpen tegen deze gevaren kunnen verhoogen.

c. Vooral op het terrein van het gebruik der tulpen door particulieren ligt een mogelijkheid van een zeer sterke uitbreiding der export.

Ook de bollen voor dit gedeelte van onze afnemers moeten meeprofiteeren van onze huidige inzichten betreffende de beste wijze van voorbehandeling en distributie.

d. Men lichte alle afnemers nauwkeurig in omtrent de beste wijze, waarop de bollen moeten worden behandeld, terstond na aankomst bij den gebruiker.

Elke teleurstelling, aan onvoldoende voorlichting van onzen kant te wijten, moeten wij als een te kort in ons productie- of distributie-systeem beschouwen.

Vraag III: Hoe *zal* de export van onze tulpen toenemen?

Hier begeven we ons op het terrein van de profeten, maar ik heb voldoende vertrouwen in Uw gezond verstand en doorzicht om te durven verklaren, dat onze export van tulpen in de komende jaren belangrijk *zal* toenemen.

De aanpassing van het productie- en distributie-systeem aan het doel, waarvoor ze bestemd zijn, zal daarbij een groote rol spelen!